

Krokoms
kommun
KROKOMEN TJIELTE

Styrande regelverk

Bilaga 3 till Avfallsplan 2024-2027

UTSTÄLLNINGSEXEMPLAR

Vi gör plats för växtkraft

Innehåll

1	Globalt	4
1.1	Agenda 2030.....	4
1.2	Baselkonventionen.....	4
2	EU	6
2.1	EU:s avfallsdirektiv	6
2.2	EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin	6
2.3	Avfallspaketet.....	7
2.4	Plaststrategi.....	7
3	Nationellt	8
3.1	Lagstiftning.....	8
3.2	Nationella miljömål	8
3.3	Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program	9
4	Regionalt och kommunalt	10
4.1	Miljö- och klimatrådet.....	10
4.2	Renhållningsordning.....	10
4.3	Avfallstaxa.....	10
4.4	Övriga styrande kommunala dokument.....	10

1 Globalt

Inom FN:s ramverk har vissa måldokument och överenskommelser om miljöfrågor och avfallshantering arbetats fram.

1.1 Agenda 2030

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs i september 2015 av FN:s generalförsamling och består av 17 mål och 196 delmål. Världens länder har åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid.

Vissa av de övergripande målen (med numrering enligt FN:s lista över mål) kopplar mot avfallsplanen:

11.6 Minska städernas miljöpåverkan

Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

12.3 Minska matsvinnet

Till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.5 Minska avfallsmängden

Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

1.2 Baselkonventionen

Konventionen undertecknades 1989 och trädde i kraft 1992. De grundläggande principerna i konventionen är att:

- gränsöverskridande transporter av farligt avfall ska minskas till ett minimum
- att avfallet ska tas om hand på rätt sätt
- att det ska hanteras så nära källan (där det producerades) som möjligt
- att man redan från början ska sträva efter att det uppstår så lite farligt avfall som möjligt

Länderna ska sträva efter att kontrollera gränsöverskridande transporter av farligt avfall, övervaka och förhindra illegal avfallshandel, ge bistånd till miljömässig sund hantering av farligt avfall, främja samarbete samt utarbeta tekniska riktlinjer för hanteringen av farligt avfall.

UTSTÄLLNINGSEXEMPLAR

2 EU

2.1 EU:s avfallsdirektiv

EU styr avfallshanteringen inom unionen genom avfallsdirektivet. Direktiv 2008/98/EG.

Direktivet sätter sin prägel på avfallshanteringen i hela unionen. Direktivets olika delar har implementerats i svensk lagstiftning i såväl miljöbalken som i övrig avfallslagstiftning och föreskrifter.

Avfallsdirektivet anger en avfallstrappa som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik på avfallsområdet. Hierarkin innebär att avfall helst ska förebyggas. Det avfall som ändå uppkommer ska i första hand förberedas för återanvändning, i andra hand materialåtervinnas, i tredje hand återvinnas på annat sätt till exempel genom energiutvinning och i sista hand bortskaffas genom exempelvis deponering. Ordningen gäller under förutsättning att det är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt.

Bild på avfallstrappan

Avfallsdirektivet anger också att det ska finnas en nationell avfallsplan för respektive medlemsland.

2.2 EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin

Cirkulär ekonomi är grundläggande för FN:s hållbarhetsmål om att väsentligt minska mängden avfall. EU arbetar också aktivt för en mer cirkulär ekonomi enligt en särskild handlingsplan.

I december 2015 presenterade EU-kommissionen ett paket om cirkulär ekonomi. Paketet innehöll en handlingsplan och ett förslag om revidering av avfallslagstiftningen. Handlingsplanen innehåller initiativ för att påverka produkters hela livscykel:

- produktion och design
- konsumtion
- avfallshantering och
- marknaden för återvunna material

Den identifierar också fem sektorer där åtgärder i hela värdekedjan är särskilt prioriterade:

- plast
- matavfall
- kritiska råmaterial
- bygg- och rivningsavfall och
- biomassa och biobaserade produkter

I mars 2020 antogs en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi som en del i *Den gröna given*. Den nya handlingsplanen har den tidigare som utgångspunkt och innehåller steg mot att hållbara produkter blir norm på marknaden.

2.3 Avfallspaketet

En del i handlingsplanen mot en mer cirkulär ekonomi har varit att uppdatera avfallslagstiftningen. En revidering som kallas Avfallspaketet beslutades i maj 2018. Sex direktiv berörs av avfallspaketet:

- avfallsdirektivet (2008/98/EG),
- direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG),
- direktivet om deponering av avfall (1999/31/EG),
- direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (2012/19/EU),
- direktivet om batterier och ackumulatörer (2006/66/EG)
- direktivet om uttjänade fordon (2000/53/EG).

Avfallspaketet ska leda till minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter och komponenter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering. Bindande avfallsmål för år 2025, 2030 och 2035 har även införts.

Exempel på ändringar som finns med i Avfallspaketet är:

- Mängden avfall som behandlas genom förberedelse för återanvändning eller återvinning ska uppgå till 55 procent till 2025 och 60 procent till 2030, av totala mängden avfall som omfattas av kommunens ansvar.
- Mängden matsvinn ska minska med 30 procent till 2025 och 50 procent till 2030.
- Krav på separat insamling av textilavfall och farligt avfall till 2025 och matavfall till 2023.

2.4 Plaststrategi

En annan del i handlingsplanen för cirkulär ekonomi är en strategi för hantering av plast. Åtgärder kopplade till återvinning, nedskräpning och mikroplaster hanteras sen januari 2018 inom ramen för en EU-gemensam strategi. Den innehåller även rekommendationer riktade till nationella myndigheter och näringslivet.

EU fattade beslut om ett så kallat engångsplastdirektiv i juni 2019. De nya kraven i EU:s lagstiftning infördes från och med juli 2021. Som en del i detta arbete har EU fattat beslut om åtgärder för bland annat engångsprodukter. Exempelvis förbjöds engångsbestick och sugrör i plast från 2021. Andra produkter är inte förbjudna, men ska minska i användning.

3 Nationellt

3.1 Lagstiftning

Den svenska avfallshanteringen styrs framförallt av miljöbalken (1998:080). Bestämmelser om avfall finns i 15 kap. miljöbalken. I den tillhörande avfallsförordningen (2020:614) finns bestämmelser om att kommunen ansvarar för insamling, transport och återvinning eller bortskaffande av kommunalt avfall. Hur detta ska gå till beskrivs i kommunens avfallsföreskrifter.

För vissa produkter gäller producentansvar det vill säga att producenterna ansvarar för att samla in och ta omhand detta avfall. Lagstiftning på området återfinns i förordningarna om producentansvar:

- Förpackningar 2022:1274
- Fiskeredskap 2021:1001
- Vissa tobaksvaror och filter 2021:998
- Våtservetter 2021:1000
- Elutrustning 2022:1276
- Batterier 2008:834
- Ballonger 2021:999
- Däck 2023:133
- Bilar 2023:132
- Läkemedel 2009:1031

Dessutom finns det frivilliga åtaganden, som liknar producentansvar för kontorspapper och lantbruksplast.

Arbetsmiljölagen, plan- och bygglagen och gatuhållningslagen är annan lagstiftning som också är relevant inom avfallsområdet.

3.2 Nationella miljömål

Till grund för det nationella miljöarbetet ligger miljömålssystemet från Agenda 2030. Det består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och etappmål.

Generationsmålet innebär ”att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”.

Miljökvalitetsmålen anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Avfallshanteringen har påverkan på flera av målen, framförallt:

- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö

3.3 Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

Alla EU:s medlemsländer ska enligt avfallsdirektivet ha en nationell avfallsplan. Länderna ska också ta fram särskilda nationella program för förebyggande av avfall. I Sverige har Naturvårdsverket ansvar för att ta fram den nationella avfallsplanen och programmet för förebyggande av avfall. Sen november 2018 är planen och programmet samlat i ett gemensamt dokument, *Att göra mer med mindre. Nuvarande plan och program gäller för åren 2018 till 2023 och reviderades under 2020 utifrån skärpt gemensam EU-lagstiftning.*

Den nationella avfallsplanen fokuserar på fem områden

- Hantering av avfall inom bygg- och rivningssektorn
- Hushållens avfall
- Resurshushållning i livsmedelskedjan
- Avfallsbehandling
- Illegal export av avfall

Det nationella avfallsförebyggande programmet sätter fokus på fyra områden

- Matsvinn
- Textilier
- Elektriska/elektroniska produkter
- Bygg- och rivningsavfall

4 Regionalt och kommunalt

4.1 Miljö- och klimatrådet

Miljö- och klimatrådet medverkar i att utforma och förankra den övergripande färdriktningen för det regionala miljö- och klimatarbetet, bedömning av strategiska och prioriterade miljö- och klimataktiviteter, samt bidrar till att identifiera drivkrafter, hinder, sårbarheter och möjligheter i länets miljömålsarbete, energiomställning och klimatanpassning.

Miljö- och klimatrådet deltar i den fortlöpande utvecklingen av det regionala miljömålsprogrammet, den regionala energi- och klimatstrategin samt den regionala handlingsplanen för klimatanpassning och är drivande i genomförandet av dessa.

4.2 Renhållningsordning

En kommun är skyldig att ha en renhållningsordning som beskriver hur avfall ska hanteras inom kommunen. Renhållningsordningen består av en avfallsplan och föreskrifter för avfallshanteringen.

Avfallsplanen beskriver den nuvarande avfallshanteringen, men sätter även agendan för hur den ska utvecklas och skötas under de kommande fyra åren. Avfallsplanen utgår från EU:s avfallstrappa och beskriver mål, delmål och åtgärder.

4.3 Avfallstaxa

Enligt Miljöbalken (§ 4-6 27 kap) har kommuner rätt att meddela att en avgift ska betalas för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall. Den här avgiften får enbart täcka drifts-, planerings- och kapitalkostnader för renhållningsarbetet.

Den avgift som tas ut får vara konstruerad så att den ger incitament till återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering.

Avgiften ska betalas enligt den avfallstaxa som kommunfullmäktige beslutar om. Taxan ska inkludera bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem som avgiften ska betalas.

4.4 Övriga styrande kommunala dokument

- Kommunfullmäktiges mål
- Översiktsplan
- Tillsynsplan
- Hållbarhetsstrategi
- Övriga strategidokument